

Brændeovne - en varm miljøsag

Miljømagasinet , P1, onsdag d. 9. januar 2008

Lytterreferat (LB):

Deltagere:

SD - Solveig Dupont, Hvalsø, aktiv i Brænderøggruppen,

MG - Kemiker, lektor *Marianne Glasius*, Århus Universitet, tidligere DMU, Danmarks Miljøundersøgelser

TS - professor, arbejdsmediciner, *Torben Sigsgaard*, Århus Universitet,

RB - funktionsleder *Rasmus Brandt Lassen*, Miljøstyrelsen

PJ - adm. direktør *Peter Jessen Hansen*, Morsø Jernstøberi, formand for de danske brændeovnsproducenters organisation.

Journalist: *Helge Røjle Christensen*

Se: <http://www.dr.dk/P1/Miljoemagasinet/Udsendelser/2008/01/08160506.htm>,



PJ viser hvordan man bør fyre op:

Se ind i brændkammeret, der skal være aske. Brug 4-5 cm små optændingspinde. Inden fyringen vil der i en ovn være 2-3 dl vand, der skal fordampes, mens man fyrer op. I den periode, i ca. 10 min, skal man holde lågen åben, indtil der er tilstrækkelig med varme. Gå ikke væk fra ovnen imens.

SD oplyser, at 200-300.000 borgere er meget generet af brænderøg, og om hvordan hun selv blev involveret i emnet:

SD fortæller om, hvorledes hun første gang for alvor blev generet af røg i sin have. Røgen viste sig at stamme fra en nyopdukket lavtsiddende skorsten på naboens hus. Skorstenen nåede end ikke over tagryggen. SD og andre beboere forsøgte at tage det op sammen med andre lokale boligejere, bl.a. over for ovns ejer og over for grundejerforeningen, men blev ikke taget alvorligt. De forsøgte også at få kommunen og siden hen embedslægen, der atter tog det op over for kommunen. Så kom der et forbud, og det blev krævet, at skorstenshøjden blev øget, men det gik ud over stemningen i kvarteret.

SD fortalte, hvorledes hun havde beskæftiget sig med emnets tekniske side, og da DMU's undersøgelser fra byen Gundsømagle viste væsentlige mængder tjære, partikler og dioxin i røgen, blev hun opmærksom på, at det ikke er særligt sundt. Hendes boligs ventilationssystem forstærker røgens indtrængning i boligen, herunder trænger røgen ind i soveværelset. SD har nu taget sagen op igen.

SD fortalte om det netværk af borgere, der var opstået, som samarbejder om at få opmærksomhed på emnet brænderøg og at få skærpede regler på området.

PJ: er brændet tørt?

brændet skal give en hul lyd, når man slår på det, og det må kun indeholde 20 % vand. Man kan bruge en fugtighedsmåler.

MG om undersøgelser af røgdudledningen fra brændeovne.

MG fortalte om opgørelser over det samlede udslip af fine partikler fra træfyring, (dvs. beregningerne over, hvor meget forurening, der kan komme ud af brændeovnene på landsplan), tidligere målinger fokuserede mere på partikler fra trafikken. Brændeovnene gav overraskede høje tal. Derfor gik man ud og målte mere konkret.

Gundsømagle er en by, hvor alternativet til brænderøgen er dyr elvarme. Det var hér man til sin overraskelse konstaterede niveauer for partikler i røgen på 4 mikrogram/m³, svarende til luftforureningen på H. C. Andersens Boulevard. (Der blev målt hver ½ time, de 4 mikrogram/m³ er udover det, man anser for baggrundsværdien). Selv om tallene var meget overraskende og der er mange ovne i Gundsømagle, er det næppe det eneste sted i DK, hvor man ser den slags resultater.

Herefter udførte man målinger i en anden by, Vindinge, hvor der var naturgas i området. Der var færre partikler, men stadigvæk et højt niveau, nu på 1 mikrogram/m³.

Så generelt gælder, at jo flere brændeovne, der er i et område, jo flere partikler må der være.

PJ om, hvordan man ser, om der fyres rigtigt:

Man kan selv se på sten og glasset, samt udenfor på røgen fra skorstenen, om der er forurennet. Hvis man fyrer rigtigt, er der ikke synlig røg. Brug tørt træ, max 20% fugt, der skal altid være flammer, man må ikke skruer så meget ned, at disse forsvinder. Fyr derfor aldrig over om natten. Man skal også sikre den rigtige højde på skorstenen. Stenene og glasset skal være rene, sorte sten viser, at der er fyret forkert. Der skal være luft, dvs. ilt i brandkammeret.

5 gode råd:

- brug tørt træ, max 20% fugt i træet
- skru ej ned, mens der er flammer
- fyr aldrig over om natten
- fyr lidt af gangen, kun et par stykker træ ad
- det skal sikres, at der er den rigtige højde på skorstenen

TS om sundhedspåvirkningerne:

- Man ved stadig ikke med sikkerhed, hvor farlig røgen er, men den kan nok sammenlignes med virkningen af partikler fra biler, som man har set på i 10-15 år. Man har set, at jo mere forurening, der er, jo flere får luftvejssygdomme, hjertekarlidelser og kræft.
- Sammenligning af trafikos og brænderøg: der kan være kvalitative forskelle, lidt mere tjære i brænderøgen, derfor er brænderøgen måske mere farlig, det undersøger man fortsat. Dertil kommer, at det ikke altid er pænt og rent træ, der fyres med. Fx gamle paller og imprægneret træ.
- Det højere tjæreindhold i brænderøgspartiklerne kan være særligt generende for luftvejene, der kan opstå inflammationer, irritationer af karvæggene, og der kan opstå øget evne til at danne blodpropper samt astma og bronkitis.

PJ viser testrum til afprøvning af brændeovne frem:

Bruges til at måle røgens indhold i både gamle og nye ovne. Skal bruges til at måle partikler. Røgen føres igennem et tunnelanlæg og opsamles herefter og måles. Formålet er at beregne partikeludledningen og dermed at undersøge om ovnene lever op til standarderne. PJ nævner, at de skrappeste standarder for brænderøg er den norske og den amerikanske standard. Han nævner en konkret ovn, der er Svanemærket, og som er målt til at udlede 4 g/kg brænde. Små ovne bedst. En sådan ovn indrettes, så den brænder bedre. Den ovn, han nu fremviser er en forbedret, 20 år gammel ovn med huller bagerst og dermed en tredje indgang, der giver 'tertiær' luft. Men de nye ovne udføres, så man bruger forvarmet luft. Man kan komme ned på 2,5 g/kg, men hvad er nytten, hvad skal vi der ned for, spørger PJ.

RB om brændeovnsbekendtgørelsen:

Brændeovnsbekendtgørelsen vil få stor betydning, da den sætter grænser for, hvor mange partikler, brændeovne og kedler må udlede. Fremover kan de få ryddet op blandt brændeovnene, de værste kan ikke sælges. Det betyder, at hver gang en ny ovn bliver tilsluttet, kan den leve op til de nye miljøkrav.

I 2020 betyder dette, at vi vil få 25% mindre røg, end den ville have været, hvis brændeovnsbekendtgørelsen ikke havde været der. Bekendtgørelsen sætter grænser for røgdudledning på 10 (og ikke 5) g partikler/kg, for at være i overensstemmelse med EU kravene af hensyn til det indre marked. Over 146 mærker er mærket med Svanemærket.

SD om brændeovnsbekendtgørelsen

Den var længe under vejs, og det er et lille fremskridt, at der kommer en bekendtgørelse. Herunder at der er afsnit, der viser, hvad kan kommunerne kan gøre. Men virkningen afhænger af, hvor god en vejledning, der kommer. Det rigtigste ville være at udfase brændeovnene. Hvis man har for meget træ, kan dette i stedet bruges af kraftvarmeværkerne, der forurener ca. 200 gange mindre pr. energienhed. Der burde være forbud mod brændeovne i tæt-lav bebyggelse.

PJ: somme tider ser industrien noget, de tror, er løgn

Sommetider får de ikke-rengjorte ovne tilbage fra brugerne i forbindelse med reklamationer. De har i den forbindelse fundet mælkekartoner, bleer og sølvpapir samt imprægneret træ. 'Forbandet svineri', siger PJ. Der findes utrolig mange giftstoffer fx i imprægneret træ. Vi laver nogle gode brændeovne. PJ bliver gal, hvis han kan lugte brænderøg, når han går tur. Han taler om 'de brådne kar': de enkelte brændeovnsbruger, der kan lugtes, de ødelægger det for de andre.

MG, mere om målinger på brændeovne

- Der er samlet røg direkte fra folks skorstene
- Der er målt på 19 brændeovne
- De værste udleder 90 gange flere tjærestoffer mere end de bedste
- Moderne ovne kan forurene mere end gamle, hvis man afbrænder affald, herunder fremhæves afbrænding af behandlet træ som særligt uklogt, da træet direkte kan indeholde brandhæmmende stoffer. Bør i stedet sendes til affaldsforbrændingsanlæg, der har høj temperatur og røgrensning.

RB, mere om brændeovnsbekendtgørelsen og om teknologiudvikling

- Brændeovnsbekendtgørelsen kan ikke stå alene, der gennemføres også en:
- landsdækkende kampagne, tag grønt ansvar når du fyrer, fyr korrekt
- Der afsættes 32 mio. kr på finansloven i 2008-09 på at nedbringe forureningen, herunder ved hjælp af teknologi udvikling, med partnerskaber. Der skal udføres feltforsøg med partikelfiltre

TS, bl.a. om forbud:

- Det er relevant at diskutere egentlige forbud mod brændeovne
- Man kan overveje forbud i tætbefolkede områder
- Anvendelse af filtre/katalysatorer kan være relevante

PJ om virkemidler:

- hverken katalysatorer og filtre, brændeovnsindustrien er modstandere heraf
- katalysatorer virker ikke over tid, og godkendte, nye ovne har bedre præstationer
- skorstensfiltre er at skyde gråspurve med missiler
- i brændeovnsbranchen nu: det er ligegyldigt med kWh, folk er ligeglade dermed, nu er det (bekæmpelsen af) partiklerne, det gælder
- er i mod et forbud: det vil gå ud over de få, der ikke kan finde ud af det, et fåtal, der har problemet, brændeovnene er en god alternativ opvarmning, der hjælper klimaet,
- i stedet: kørekort til dem, der godt kan bruge ovnene, og så fratage dem der ikke kan
- hvem der skal stå for den kontrol? Op til myndighederne, det kunne godt være skorstensfejterne. Det er ikke brændeovnsbranchens problem! Lad os lige afvente de seneste resultater.